

De styrelse, det tredie Capittel angaaer Kaldsretten og det fjerde Lærernes Lønning. Det er kun disse 4 Punkter, der ere tagne med i den store Skolereform, som man med saa stor Rængsel har ventet.

Nu vil jeg dog spørge, om det er alt det, som vi have gjort Regning paa at faae; jeg vil spørge, om der ikke er mange andre Punkter i en Skolereform, som ere af ligesaa stor Vigtighed som de Punkter, her ere opregnede? Der vigtigste af de medtagne Punkter anseer jeg det for at være, der er omtalt i det 4de Capitel; det synes især at være Capitlet om Lærernes Lønning, man her vil bringe under Dmtale og til Afgjørelse, ihvorvel jeg gjerne skal indrømme, at der ogsaa i de øvrige Capitler er bragt vigtige Spørgsmaal under Dmtale. Jeg skal med et Par Ord tillade mig at omtale navnlig dette ene Punkt. Jeg er selv en af dem, der i mange Aar, saavidt det stod i min Magt, har søgt at virke til, at det kunde opgaae for Folket og Regjeringen, at Lærernes Kaar vare usle og elendige, og at man burde søge at forbedre dem; men, idet jeg vedkjender mig denne Anskuelse endnu, saa vil jeg dog ikke tilbageholde, at man ikke maa være blind for, at der er foregaaet en overmaade stor Forandring i Tidsforholdene, siden den Tid, da man i Roeskilde Stændersal bragte Lærernes Kaar under Dmtale. Dengang vare Tidsconjuncturerne af en ganske anden Natur end nu; thi da kunde man kjøbe en Ed. Byg for omtrent 10 Mk. à 2 Rd., og Rugprisen var i Forhold dertil; nu er Prisen paa de Naturalhjælper, som Lærerne i Reglen faae, langt større, og, tager man Hensyn til denne Omstændighed, troer jeg, at man maa indrømme, at Tidsomstændighederne ere nu langt gunstigere for Lærerne, end de tidligere have været, og mange af de Klager, som tidligere have lydt med stor Berettigelse, ere ikke mere saa berettigede, som de have været. Jeg siger ikke, at jeg af den Grund, at Tidsomstændighederne ere bedre for Lærerne, ikke vil unde dem et Tillæg i deres Løn, men jeg mener, at skulle Lærerne have større Lønning, saa maa man ogsaa indrømme Communerne langt større Ret ligeoverfor deres Lærere, end de nu have, og som der tilstiftes at give dem ved dette Lov-

forslag. Naar man paastaar, at der ingen Lyft er tilstede hos Communerne til at give deres Lærere en forøget Lønning, saa svarer jeg: Ja, det kan gjerne være Tilfældet paa mange Steder, og jeg kan selv paavise Communer, hvor man viser den største Ulyft til at forbedre Lærernes Kaar, men dermed er det ikke givet, at der er Ulyft tilstede i denne Retning overalt i Landets Communer; jeg tør tværtimod paastaar, at der vilde være stor Lyft tilstede i Landets Communer til at forbedre Skolelærernes Kaar, naar der kun var indrømmet dem den selvsamme Ret, som er indrømmet den enkelte Fader eller Moder til at vælge Lærere til deres Børn; men denne Ret vil man ikke indrømme en heel Communes Fædre. Giv altsaa Kaldsretten fri, lad Communerne selv faae Ret til at kalde deres Lærere, og Klagen over, at de ikke have Lyft til at forbedre Lærernes Kaar, troer jeg vil forstumme.

Men, ligesom det altsaa er et Fortrin ved dette Lovudkast, at det tilstifter en Forbedring i enkelte Retninger, navnlig med Hensyn til Lærernes Lønning, saaledes troer jeg ogsaa, at der paa den anden Side vil kunne paavises mangfoldige Mangler ved det, der imidlertid ville kunne afhjælpes, hvis Sagen, hvad jeg vel tør vente og haabe, kommer under en Comitees Behandling, og, vil ingen Anden stille Endringsforslag i Retning af at faae dem afhjulpne, saa skal jeg prøve prøve paa at gjøre det. Blandt de Mangler, der saaledes findes ved dette Lovudkast, skal jeg kun tillade mig at omtale, at der slet ikke er talt om Skolens Adskillelse fra Kirken. Jeg bekjender mig til samme Mening som de, der antage, at Skolen slet ikke skal staae i nogetsomhelst Forhold til Kirken som Confessionsanstalt, thi vi maae dog erindre, at Barnet hverken fødes som lutherisk eller som reformeert eller som katolsk, ja, det fødes ikke engang som Kristen, men det fødes som Menneske og den Udvikling, dets Indre skal modtage, skal ikke afhænge deraf eller indpropes steesudviis, som det nu skeer i Skolen, gjennem en confessionel Religionsundervisning.

Jeg mener derfor, at vi, der staae paa Grundlovens Grund, paa dens § 96, usfravigeligt maae fordre en Adskillelse af Kirken fra